

001	006	011	016	021	026	031	036	041	046	051	056	061	066	071	076	081	086	091	096	100

Maanantaina 25. helmikuuta 2013

MAASEUDUN TULEVAISUUS

11

LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Jehu ja Malla saavuttavat pian lisääntymisiän. Aika näyttää, tuleeko Ranualle lähivuosina pikkukarhuja.
INTENDENTTI MARI HEIKKILÄ, RANUAN ELÄINPUISTO

Supikoirien harventaminen osoittautunut vaikeaksi

Supikoirasaalis on kolminkertaistunut Suomessa 20 vuoden aikana.
.....

Supikoirakannan kurissapito ja harventaminen on vaikeaa. Suuresta metsästyspaineesta ja lukuisista pienpetokampanjoista huolimatta saalis on kasvanut jatkuvasti, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkija **Kaarina Kauhala** ja puolalainen tutkija **Rafa Kowalczyk** toteavat.

Suomessa noin puolet supikoirien syyskannasta metsätetään joka vuosi. Saalis on lähes kolminkertaistunut 20 vuodessa.

Vuoden 2011 supikoirasaalis oli lähes 170 000, kahta vuotta aiemmin yli 170 000. Suunnitteen yhtä paljon saalistetaan metsäjäniksä.

Myös esimerkiksi Saksassa supikoirasaalis on kasvanut hurjasti 1990-luvun puolivälin jälkeen. Saksassa saalistetaan jo noin 30 000 supikoiraa vuodessa.

Itä-Aasiasta kotoisin oleva supikoira on Euroopassa vieraslaji. Se on levinnyt jo laajalle alueelle Pohjois-, Itä- ja Keski-Eurooppaan ja jatkaa leviämistään länteen ja etelään.

Kauhalan ja Kowalczykin mukaan supikoiran nopean levittytyymisen syyt ovat sopeutuvuus, vaellukset ja suuri lisääntymisteho.

Syö kaikkea sitä minkä kiinni saa

Supikoira syö kaikkea, minkä suinkin löytää ja kiinni saa.

Monin paikoin Euroopassa pikkunisäkkäät ovat supikoiran pääravintoa. Peto saalistaa myös lintuja, matelijoita, sammakoita ja kaloja. Lisäksi se syö selkärangattomia, kasveja ja raatoja.

Talven alkuun mennessä supikoira kerää tukevat rasvavarastot ja nukkuu niiden turvin talven yli. Supikoira lähes kaksinkertaistaa painonsa kesän ja syksyn aikana.

Aikuiset lihovat maksimipainoonsa usein jo lokakuussa. Nuoret ovat paksuimmillaan kuukautta tai kahta myöhemmin.

Supikoira on ainoa talviunta nukkuva koiraeläin. Useimmat supikoirat nukkuvat, kun lämpötila on alle 10 astetta, lunta yli 35 senttiä ja päivän pituus alle 7 tuntia.

Supikoira voi herätä talviunesta useita kertoja ja vaihtaa pesää.

Monen supikoiran talvikortteri on määrän kaivamassa luolassa. Samassa luolassa voi nukkua myös mäyrä.

NIKO PEKONEN/KUVALIITERI

Supikoiran näkee hangella harvoin. Tähän aikaan vuodesta supikoirat nukkuvat talviunta.

Saattaa vaeltaa satoja kilometrejä

Noin puolet nuorista supikoirista jää alle viiden kilometrin päähän syntymäreviiriltään. Jotkin voivat vaeltaa kymmeniä kilometrejä, jalkavimmat jopa 150 kilometriä.

Aikuisten vaellukset voivat olla tosi pitkiä. Yksi gps-pannalla varustettu aikuinen uros kulki muutamassa kuukaudessa Ruotsista Pohjois-Norjaan 650 kilometrin matkan.

Supikoira suosii avoimia ja kosteita paikkoja, joissa on runsas aluskasvillisuus. Nuorehkot

lehti- ja sekametsät, pellot ja rannat ovat supikoiran mieleen.

Vaihtelevassa maisemassa supikoiran elinpiiri on vain noin sata hehtaaria. Parhailla elinpiireillä voi olla kaksi aikuista supikoiraa neliökilometrillä. Yhtenäisillä metsäalueilla tiheys on vain 0,5–0,7 aikuista neliökilometrillä.

Supikoiraa pidetään riistantuholaisena. Kauhalan ja Kowalczykin mielestä varmaa tieteellistä näyttöä tästä ei ole. Ravintotutkimusten mukaan lähes kaikki supikoiran syömät linnut ovat varpuslintuja, riista-

lintujen osuus on vain muutama prosentti.

Tervettä aikuista riistalintua supikoira tuskin saa kiinni. Löytämänsä munapesän se todennäköisesti tuhoaa.

Latviassa tehdyissä kokeissa supikoira tuhosi vain 0,3 prosenttia kosteikkoalueen vesilintujen pesistä. Saarissa ja luodoilla pesivissä lintukoloniissa supikoira voi saada pahaa jälkeä aikaan.

Keskimäärin 8–10 pentua

Suotuisilla alueilla supikoiran

keskimääräinen pentuekoko on 8–10 jälkeläistä. Yksivuotiaat eläimet tuottavat suurimman osan pennuista, vaikka nuorten aikuisten pentuekoko on pienempi kuin vanhojen.

Nuoria eläimiä on populaatiossa eniten. Supikoira tulee sukukypsäksi jo kymmenen kuukauden iässä.

Tautien ja loisten levittäjänä supikoira lienee nisäkkäistämme tehokkain.

Suomessa 1980-luvun lopulla puhjenneen metsäraivotautiepidemian pahikseksi on tarjottu supikoira.

Supikoira on raivotaudin pääisäntä alueilla, joilla sen tiheys on kettutiheyttä suurempi. Näin on esimerkiksi Suomessa.

Raivotautisia supikoiria on tavattu myös Baltiassa, Venäjällä, Valko-Venäjällä, Ukrainassa ja Puolassa.

Ihmisellekin vaarallisen myyräekinokokin levittäjänä supikoiran merkitys kasvaa. Loista tavataan Keski-Euroopan lisäksi jo Virossa ja Ruotsissa.

Supikoirista löytyvät kaikki meillä tavattavat trikiinilajit. Supikoira levittää myös kapia.

REIJO VESTERINEN

Valtakunnan riistanneuvosto linjaamaan pihasusiongelmaa

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut asetuksen, jolla poronhoitoalueen ulkopuolista sudentappokiintiötä nostetaan viidellä sadella.

Samalla ministeriö velvoittaa valtakunnallisen riistanneuvoston suositamaan, mistä päin Suomea ongelmasudet pitäisi poistaa.

Ministeriön aiemmasta kymmenen suden tappokiintiöstä on käyttämättä vielä seitsemän. 18. helmikuuta mennessä poikkeusluvun oli tapettu kolme sutta poronhoitoalueen ulkopuolella.

Lisäksi laittomasti on tapettu kolme, liikenteessä on kuollut kolme ja poliisin määräyksellä on tapettu kuusi sutta. Poronhoitoalueella on vahinkope-rusteisin poikkeusluvun tapettu 11 sutta. Kokonaispoistuma on tähän mennessä 26 sutta.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan Suomessa on nyt 120–135 sutta.

Maa- ja metsätalousministeriö on erittäin huolestunut sekä susien aiheuttamista turvottomuuden tunteista että suurpetoihin kohdistuvista kielteisistä asenteista ja laittomuuksista. Viiden suden lisäksi kiintiöllä ministeriö pyrkii ratkaisemaan pihasusiongelmaa ja lisäämään suden hyväksyntää Suomessa.

Vaikka kiintiö toteutuisi täysimääräisesti, sillä ei tule olemaan vaikutusta susikannan suotuisan

suojelutason saavuttamiseen, jos luvat kohdennetaan oikealla tavalla, ministeriö katsoo.

Komissio muistuttaa paikallista asenteista
EU-komissio korostaa paikallisten ihmisten tunteiden huomiointamista. Parlamenttiki-symyksenä vuonna 2008 antamassaan vastauksessa komissio toteaa, että suurten petoeläinten suojelupolitiikan menestys riippuu olennaisesti paikallisten asukkaiden asenteista.

”Paikalliset asukkaat ovat oikeutetusti huolissaan omasta turvallisuudestaan sekä karjan, kotieläinten ja riistan menetyk-sistä. Tämä on otettava huomio-on pyrittäessä saavuttamaan tasapaino direktiiveissä säädettyjen suojeluvaihteiden kans-sa”, komissio korostaa.

Maa- ja metsätalousministe-riön mielestä asetuksella pyri-tään juuri tähän tasapainoon.

Ministeriö vetoo myös oi-keuskanslerin lausumaan, jonka mukaan susi enempiä kuin muutkaan petoeläimet eivät meillä kuulu asuttujen seutujen luonnonoloihin. ”Viranomai-silla tulee olla nopeasti vaikut-tavat tehokkaat keinot, joilla torjutaan ihmisasumusten, taa-jamien tai ihmisten käyttämien liikenne- ja kulkuväylien lähei-syyteen tulevat petoeläimet”, oikeuskansleri muistuttaa.

”Julkisen vallan on varau-duttava toimiin ja käytettävä niitä siten, että turvattomuutta aiheuttavat eläimet saadaan torjutuiksi ja vakavimmissa tapauksissa hävitetyiksi. Arviointi on osaltaan perustettava kuitenkin luontodirektiivin 16 artiklan poikkeusperusteisiin”, oikeuskansleri on todennut jo vuonna 2004.

Kenttähenkilö Länsi-Suomeen

Riista- ja kalatalouden tutki-muslaitos sijoittaa Länsi-Suo-meen kenttähenkilön, joka aut-taa selvittämään suurpetokan-tojen kokoa, levinneisyyttä ja

liikkuvuutta. Samalla henkilön pitäisi lisätä vuorovaikutusta eri sidosryhmien välillä. Erityisesti Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa toimivan henkilön rahoitus tulee maa- ja metsätalousministeriöstä.

Tämän lisäksi Suomi ja Ruot-si ovat yhteistuimin lähdössä EU:n ympäristökomissaarin puheille. Ruotsilla ja komissiolla on riita susipolitiikasta.

Suomen, Ruotsin ja Norjan suurpetoasioista vastaavat val-tiosihteerit aikovat kokoontua kevään aikana. Kutsun on esit-tänyt Ruotsi.

Uutta viiden suden tappo-kiintiötä vastustivat lausun-

Puumala vaatii uutta suurpetopolitiikkaa

Keskipohjalaisen kansan-edustajan **Tuomo Puumalan** (kesk.) mielestä suurpetopoliitiikka on laitettava uusiksi.

Puumala vaatii hallitusta ottamaan tosissaan pihasusien ihmisissä aiheuttamat pelot. Liian moni suomalainen joutuu elämään suurpetopeloen varjos-sa.

Mikäli maaseudulla joutuu olemaan pihasusien takia pe-loissaan lasten puolesta, ollaan tultu kauaksi koko maan tasa-arvoisesta ja oikeudenmukai-sesta kohtelusta, Puumala muistuttaa.

Puumalan mukaan aihe on puhuttanut Pohjanmaalla, mutta laajalti myös muualla Suomessa.

Puumala patistaa hallitusta uudistamaan erityisesti susipo-litiikkaansa. EU:n selän taakse ei kannata piiloutua, kansallisin toimin voidaan vaikuttaa mer-kittävästi pihasusien määrään.

Ensimmäinen askel on yhtei-

noissaan ympäristöministeriö, Suomen luonnonsuojeluliitto, Luonto-Liitto ja WWF Suomi. Luonnonsuojeluliiton mielestä nykyistäkin kiintiötä olisi pitä-nyt pienentää.

MTK ja Saamelaiskäräjät pi-tivät esitystä perusteltuna. Suo-men metsästäjäliiton mielestä lisäksi kiintiö on oikeasuuntainen, mutta ehdottomasti liian pieni.

REIJO VESTERINEN

Maa- ja metsätalousministe-riö pyrkii ratkaisemaan pihasusiongelmaa korottamalla sudentappo-kiintiötä viidellä sadella.

Tuomo Puumala vaatii hallitusta uudistamaan susi-politiikkaansa.

Sveitsin viimeinenkin villikarhu ammuttiin

Sveitsissä on ammuttu viimei-nenkin maan luonnossa elänyt karhu. Noin kaksivuotias karhu tapettiin, kun se oli etsiskellyt ruokaa asutuksen läheltä maan itäosassa.

Karhua oli ensin turhaan yri-tetty hätistellä asutuksen lähel-tä sähköisillä ja kumiluodeilla.

Viranomaiset päättivät tappaa karhun, kun se oli seurailut ih-misiä Graubünden kantonissa.

Ammuttu karhu oli viimei-nen Sveitsin kolmesta karhusta. Kaksi muuta oli aiemmin jäänyt autojen alle Italian puolella.

Sveitsi ei ole EU-maa, joten sen ei tarvitse noudattaa EU:n luontodirektiiviä, jonka mu-kaan karhu on tiukasti suojeltu eläin.

Asiasta kertoi ensimmäisenä Keski-suomalainen.

REIJO VESTERINEN

Ranuan karhut heräsivät talviunilta

Ranuan eläinpuiston ruskea-karhuilla on jo kevättä rinnassa. Palle-Jooseppi sekä nuori pari Jehu ja Malla ovat jo heränneet talviuniltaan. Karhut pääsivät nuuskimaan kevättalven tuulia, kun pesäluukut aukaistiin tiis-taina.

Karhut kömpivät pesistään hieman normaalia aikaisem-min, sillä yleensä ne heräilevät maaliskuun alussa.

”Palle-Jooseppi on totutusti ollut ensimmäinen herääjä, ja Pallen poika Jehu näyttää tul-

leen isäänsä, sillä tänä vuonna juuri Jehu antoi ensimmäisenä heräämisen merkkejä”, kertoo intendentti **Mari Heikkilä** tie-dotteessa.

Nuori karhupariskunta tapasi toisensa pitkän talven jälkeen. Heikkilän mukaan Malla muis-tutti Jehulle, joka aitauksessa määrää.

”Jehu ja Malla saavuttavat pi-an lisääntymisiän. Aika näyttää, tuleeko Ranualle lähivuosina pikkukarhuja.”

STT

AJANKOHTAISTA LUONNOSSA

ESKO INGBERG

Kevään lämpö kuivattaa kävyt, ja suomujen auetessa kuusi siementää keväthangille.

Kuusi siementää keväthangille

Kuluva käpyvuosi on ollut run-sas ja pohjoisen havumetsä-vyöhykkeen valtapuu kuusi lä-hettää nyt siemeniään matkaan keväthangille ennen seuraavaa kukintaansa.

Hyviä käpyvuosia kuusella on etelässä noin 4–5 vuoden välein ja pohjoisessa joka 9-10 vuosi. Kuusi lisääntyy pääasi-assa suvullisesti ja vain poik-keustapauksissa kasvullisesti.

Se aloittaa kukintansa läm-pötilasta riippuen touko-ke-säkuussa. Samaan puuhun kehittyvät sekä alaokistoon sijoittuvat hedekukat että kor-keammalla pölytystä odottavat emikukat.

Emikukasta kehittyv viimein käpy, jonka suomujen alla voi olla jopa 200 siementä.

Käryn kypsyessä loppu-kesällä sen väri vaihtuu vihre-ästä tavallisesti ruskeaan.

Yleensä siemenet talvehtivat suomujen alla, kunnes keväällä lämpö kuivattaa kävyt, käpy-suomet aukeavat ja siemenet varisevat luomaan uutta puu-

sukupolvea. Lenninsiipensä avulla siemen kulkeutuu ilma-virtausten ja tuulen mukana etäämmälle emopuustaan.

Hyvä käpyvuosi ei tarkoita aina hyvää siemenvuotta. Osa kuusen siemenistä tuhoutuu sien-i- ja loistauteihin sekä hyönteisten aiheuttamiin vau-rioihin. Noin puolet siemenistä jää hedelmöittymättä.

Kuusen siemenet ovat myös tärkeä ravinnonlähde monille eläimille, kuten oraville ja pik-kukäpylinnuille, ja huonot kä-pyvuodet tietävät niille yleensä ankaria aikoja.

Suurinkin puu on ollut jos-kus pieni taimi. Kuusen kehi-tys tukkipuuksi vie noin 60–70 vuotta, mutta puu voi saavuttaa jopa 250–400 vuoden iän. Hy-vällä kasvupaikalla kuuselle voi kertyä pituutta jopa 40 metriä.

SARI KANTINKOSKI
Kirjoittaja opiskelee luontokartoittajaksi.

Hän kertoo ajankohtaisista luonto-asioista noin kahden viikon välein.

Psykykenlääkkeet muuttavat kaloja

Vesistöihin kulkeutuvat ihmis-ten psykykenlääkkeet muuttavat kalojen käyttäytymistä, osoittaa tuore Uumajan yliopiston tutki-mus.

Yleiselle ahdistuslääkkeelle oksatsepaamille altistuneet ahvenet olivat rohkeampia, epäsosiaalisempia ja tehok-kaampia ruuan hankinnassa kuin lääkkeelle altistumattomat verrokrit, kirjoittaa Tiede-lehti.

Kokeessa ahvenet altistettiin seitsemän päivän ajan saman-laisille lääkepitoisuuksille kuin mitä tavataan paikoin Ruotsin vesistöissä. Ahvenia testattiin sen jälkeen tyypillisillä käyttä-ytmiskokeilla.

Oksatsempaania saaneet ka-lat lähtivät uutta maitteita tut-kimaan uusia paikkoja altaassa, kun verrokrit pysyttelivät visusti pilloissa.

Lääkeahvenen myös ehtivät ahmia suuren osan tarjolla ole-

vasta ruuasta, ennen kuin muut kalat pääsivät edes alkuun syö-misessä.

Ahvenyksilöille lääkealtistus toi hyödyllisiä ominaisuuksia. Luonnossa piirteet, kuten roh-keus, voivat kuitenkin altistaa kalan helpommin saalistajille.

Uusista käyttäytymispiirteis-tä saattaa olla myös arvaamat-tomia ekologisία seurauksia, kun yksi tärkeä peluri ravinto-verkossa muuttaa toimintata-pojaan.

”Ongelma ei ole ruotsalainen. Samanlaisia lääkeaineepitoi-suuksia esiintyy joka puolella maailmaa”, muistutti Uumajan yliopiston tutkija **Jerker Fick** Bostonissa pidetyssä tiedotus-tilaisuudessa.

Tutkittu lääkeaine vähentää ihmisen stressitasoja, ja sillä on ilmeisesti sama vaikutus kaloi-hin.

MT